

# Grenzen van beleidssystemen bereikt?

*Moeten de 'levenswijzen' van de overheid, markt, maatschappelijk middenveld en individu worden aangepast om antwoord te kunnen blijven geven op de steeds complexer wordende maatschappelijke opgaven? In het boek 'Grenzen bereikt?' wordt verkend of de beleidssystemen in de gezondheidszorg, onderwijs, volkshuisvesting en werk en inkomen wel berekend zijn op de veranderende bestuurlijke en maatschappelijke verhoudingen.*

Coen Derickx,  
directeur Strategie  
en Innovatie van de  
BMC Groep

Dit artikel is een bijdrage van een samenwerkingspartner van de VGS. Tweemaal per jaar verschijnt een redactioneel artikel van BMC in ons blad.

**B**MC ziet de financiële crisis niet als een veroorzaker van ongewenste ontwikkelingen, maar als een katalysator die ombuigingen tot stand brengt en koerst richting een uitnodigende toekomst. De noodzaak tot bezuinigen dwingt tot bezinning op de vertrouwde afwegingen en tot vernieuwing. Het ontwerp van onze beleidssystemen is veelal ontstaan in het midden van de vorige eeuw. Is het ontwerp nog bruikbaar, of heeft het zijn grenzen bereikt? De grenzen hebben zowel betrekking op de financierbaarheid als op de effectiviteit van de beleidssystemen.

## Werk en inkomen

Voor werk en inkomen is het stelsel omgebogen van een beschermend stelsel naar een activerend stelsel. De op prestatie gerichte prikkels in het systeem sluiten aan bij verbetering van de positie van de meest kansrijken. Naast de succesvolle verheffing van de meest kansrijken verscherpen ze de ongelijkheid in de samenleving.

## Zorg

In de zorg hebben we een ontwikkeling gezien van de basiszorg voor iedereen naar een breder zorgaanbod. Uiteindelijk komen we echter uit bij de discussie over de betaalbaarheid van zorgvoorzieningen in een situatie waarin de sociaal-economische gezondheidsverschillen steeds groter worden door verschillen in leefstijl en sociaal-maatschappelijke omstandigheden.

## Onderwijs

Ons onderwijssysteem vergroot de polarisatie tussen hoog- en laag-

opgeleiden, waarbij de afstand tot de arbeidsmarkt voor de laatste groep groot wordt. We gaan van een overspannen arbeidsmarkt naar een verzwarende van de kwalificaties als gevolg van de hogere eisen in de dienstverlening- en kenniseconomie.

## Volkshuisvesting

Het huidige volkshuisvestingsbeleid maakt een koophuis voor velen onbereikbaar en de vraag naar sociale woningbouw neemt toe. Door een gebrek aan geschikte woningen en de beperkte mogelijkheden van inkomenscompensatie (huurtoeslag etcetera) stagneert de doorstroming in de woningmarkt. De beleidsinstrumenten sluiten onvoldoende aan op de actuele problemen.

De belangrijkste beleidssystemen zullen ingrijpend aangepast moeten worden. De aanpassingen moeten leiden tot een grotere benutting van de individuele mogelijkheden, zowel vanuit inkomensperspectief (draagkracht) als vanuit het zelforganiserend vermogen van mensen en organisatie. Met andere woorden: de zorg en dienstverlening van de overheid moeten aansluiten bij de maatschappelijke context.

Deze nieuwe manier van sturen op maatschappelijke opgaven betekent een geweldig uitdaging voor de overheid. Maar het is een opgave met perspectief. In het boek 'Grenzen bereikt?' wordt dit perspectief uitgewerkt in een vierluik met de thema's: Nieuwe schaarste, Mens en maatschappij, Omgeving en Bestuur en samenleving. Het vierluik illustreert de noodzakelijke verandering in de overheidssturing

en gaat uit van de nieuwe omstandigheden, waarin de overheid publieke waarden wil realiseren in aansluiting op private initiatieven, in combinatie met het zelforganiserend vermogen van maatschappelijke organisaties en individuele burgers.

## Marktmeester

De BMC-studie 'Grenzen bereikt' kan mede richting geven aan verkenningen voor gemeentelijk beleid, bijvoorbeeld in de komende maanden bij het opstellen van de begroting voor 2011. 'Groeï, groeï, groeï' kan niet langer het credo zijn. De overheid kan steeds minder sturen vanuit het beginsel: 'wie betaalt, bepaalt'. Wanneer de financiële sturing minder wordt, moet de overheid een prominenter rol krijgen als marktmeester. Van zorgen voor naar zorgen dat. Dat is de transformatie van *new public management* naar bestuur en management van de publieke zaak. Dit vraagt om een nieuwe inhoud:

- Nieuwe horizontale arrangementen met een menselijke maat.
- Nieuwe eisen aan professionele vaardigheden en profielen.
- Veranderingen in de organisatorische vormgeving.

Het gaat mede om functionele oplossingen met en tussen bestuurslagen, in samenwerking met maatschappelijke organisaties en met gebruik van publiek-private uitvoering (hybride organisaties, outsourcing). Wilt u meer informatie hierover, kijk dan op [www.bmc.nl](http://www.bmc.nl) of neem contact op met Coen Derickx MBA, medeauteur van het boek 'Grenzen Bereikt?' en directeur Strategie en Innovatie van de BMC Groep. ■